

بسم الله الرحمن الرحيم

مصطفی چمران ساوه‌ای

(۱۰ مهر ۱۳۱۱ - ۳۱ خرداد ۱۳۶۰)

مصطفی چمران معروف به دکتر چمران و شهید چمران

فیزیکدان، فعال سیاسی، از اعضای نهضت آزادی ایران، وزیر دفاع دولت مهدی بازرگان، از همراهان موسی صدر در تشکیل جنبش امل (لبنان)، وزیر دفاع ایران، نماینده دوره اول مجلس شورای اسلامی، از فرماندهان ایران در جنگ ایران و عراق و بنیان‌گذار ستاد جنگ‌های نامنظم در جریان جنگ ایران و عراق بود.

دکتر مصطفی چمران متولد سال 1311 هجری شمسی در خیابان پانزده خرداد تهران، بازار آهن‌گرها و در محله سر پولک می‌باشد. دکتر چمران فرزند حسن چمران ساوجی بود که از روستای چمران ساوه به تهران مهاجرت کرده بود.

دکتر چمران دوره ابتدایی را در مدرسه انتصاریه و دوره متوسطه را در مدرسه دارالفنون و دوره دبیرستان را در مدرسه البرز گذرانده‌اند. همچنین شهید چمران فارغ التحصیل رشته الکترو مکانیک دانشکده فنی

دانشگاه تهران در سال 1336 هجری شمسی میباشد که در سال 1332 با رتبه 15 در رشته الکترو مکانیک دانشگاه تهران پذیرفته شده بود. با توجه به اینکه شهید چمران دوران مدرسه و دانشگاه را با بهترین عملکرد و نمرات گذرانیده و جزو شاگردان ممتاز دوره خود بودند توانستند برای ادامه تحصیل در آمریکا بورسیه دولتی بگیرند و به این صورت عازم آمریکا میشوند و از دانشگاه تگزاس ای اند ام درجه کارشناسی ارشد را در رشته مهندسی برق کسب می نمایند. همچنین توانستند در مدت سه سال در رشته فیزیک اتمی و الکترونیک از دانشگاه برکلی کالیفرنیا مدرک دکتری خود را اخذ نمایند. وی در دهه شصت در آزمایشگاه های بل و همچنین آزمایشگاه پیشرانه جت ناسا استخدام شد.

او در کنار زبان فارسی به زبان های عربی، ترکی، فرانسوی، انگلیسی و آلمانی مسلط بود و در کنار دانش، به هنر نیز علاقه و توجه داشت.

شهید چمران پس از گذراندن آموزش های نظامی در مصر، به لبنان رفت و همراه موسی صدر، در تشکیل جنبش امل (لبنان) نقش موثری داشت و از فرماندهان آن جنبش بود. وی از 15 سالگی در جلسات تفسیر قرآن سید محمود علایی طالقانی در مسجد هدایت و در دروس فلسفه و منطق مرتضی مطهری و نیز در جلسات دیگر شرکت داشت.

دکتر چمران از نخستین اعضای انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران بود. در زمان تحصیل در دانشگاه تهران، در درس ترمودینامیک، شاگرد مهدی بازرگان بود. آشنایی او با مهدی بازرگان، عامل مهمی بود که باعث ورود وی به عرصه سیاست شد. همچنین دکتر چمران در دوران پس از کودتای 28 مرداد در سازمان نهضت مقاومت ملی که زیر نظر اشخاصی چون شاپور بختیار، مهدی بازرگان، سید رضا زنجانی و غیره اداره می شد، فعالیت میکرد.

در دوران تحصیل در خارج از کشور، او به همراه ابراهیم یزدی، علی شریعتی و صادق قطب زاده، شاخه خارج از کشور نهضت آزادی ایران و همچنین انجمن اسلامی دانشجویان ایران در آمریکا را تاسیس کرد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال 1357، او به ایران بازگشت و در دولت مهدی بازرگان، مدتی وزارت دفاع را بر عهده گرفت و به عنوان یکی از اعضای نهضت آزادی، در دوره اول مجلس شورای اسلامی از سوی مردم تهران به نمایندگی انتخاب شد.

روایت زندگی شهید مصطفی چمران از زبان خودش

ازدواج و تشکیل خانواده دکتر چمران

مصطفی چمران در سال 1340 هجری شمسی با یک زن مسلمان آمریکایی به نام تامسن هیمن ازدواج کرد که بعد از ازدواج نام خود را به پروانه تغییر داد، دکتر چمران صاحب یک دختر به نام روشن و سه پسر به اسم های رحیم، علی و جمال بود که جمال در کودکی و در استخر خانه پدر پروانه غرق شد. سه فرزند دیگرش در آمریکا زندگی میکنند. پروانه پس از مهاجرت آن ها به لبنان و مدتی زندگی کردن در آنجا، به دلیل شرایط سخت و محرومیت شدید، تصمیم گرفت که از دکتر چمران جدا شود و به آمریکا برگردد که در سال 2009 در آمریکا درگذشت. با ادامه زندگی دکتر چمران در لبنان و نقاشی شمع او باعث آشنایی وی با خانم غاده جابر شد که در نهایت باعث ازدواج دومش با غاده جابر شد همچنین نا گفته نماند که واسطه آشنایی او با همسرش موسی صدر و یک روحانی ایرانی بوده است.

فعالیت سیاسی دکتر چمران در آمریکا چگونه بود:

در سال 1962 چمران با خانواده خود به نیوجرسی منتقل میشود و در آنجا به عضویت شورای مرکزی جبهه ملی و به عنوان عضو هیئت اجرایی و مسئول مالی به فعالیت میپردازد. از اتفاقاتی که در طول اقامت دکتر چمران در آمریکا اتفاق افتاد میتوان به تدارک اعتراضات و بسیج دانشجویان در جلوی سازمان ملل در نیویورک، جلوی کاخ سفید در واشنگتن و جاهای دیگر در جهت اعتراض به وضعیت

سیاسی_اجتماعی ایران و همچنین ماجرای بست نشستن در عبادتگاه سازمان ملل اشاره کرد که از عمده تلاش ها و فعالیت های چمران بود.

ماجرای بست نشستن از این قرار است که در سازمان ملل، محلی به عنوان معبد طراحی گردیده که نه مسجد است و نه کلیسا، در حقیقت یک عبادتگاه میباشد. اتاقی است بزرگ و ساده که به صورت یک اتاق آرام و فضایی روحانی طراحی شده که بعضی از بازدید کنندگان لحظاتی در این محل توقف کرده و با خود خلوت و به نیایش میپردازند. دوازده نفر از ایرانیان طبق قرار از پیش تعیین شده لحظاتی را در این محل توقف کرده و به اصطلاح بست می نشینند که پس از چند دقیقه توجه ماموران را به خود جلب میکنند. چرا که بیش از حد توقف کرده اند در ادامه ماموران خواستار خروجشان میشوند که با مخالفت آنها رو به رو میشوند و خواستار ملاقات با دبیر کل سازمان ملل میشوند. در نهایت ماموران برای خروج آنها ناچار به زور میشوند که با بازتاب رسانه های آمریکایی مواجه میشود.

فعالیت سیاسی شهید چمران در مصر چطور بود:

دکتر چمران پس از اینکه تحصیلاتش را در آمریکا تمام میکند تصمیم میگیرد که آمریکا را ترک کند و به غرب آسیا سفر کند چرا که پس از جنگ اعراب و اسرائیل و شکست سنگین کشورهای عرب، به دلیل ایجاد فضای منفی علیه مسلمانان جهان چمران تصمیم میگیرد که به صورت مستقیم به مبارزه با دشمنان بپردازد.

وی پس از تظاهرات 15 خرداد، راهی مصر شد و در آنجا اولین پایگاه آموزش جنگ های مسلحانه را تاسیس کرد.

چمران به مدت دو سال در زمان جمال الناصر، رئیس جمهور مصر، دوره های چریکی و پارتیزانی را آموخت و به عنوان بهترین شاگرد این دوره شناخته شد.

عادل عون از دوستان چمران در مصر و هم‌رزمش در لبنان میگوید: از چمران در مورد علت ترک آمریکا و مهاجرت به مصر پرسیدم که در جواب گفتند: به این دلیل که نمیخواستند در پیشرفت صنایع نظامی آمریکا شرکت کنند و برای کمک به مسلمانان در دوره نظامی شرکت کرده اند. گویا دکتر چمران جزو پنج نفر متفکر مسلمانی بودند که در پروژه گسترش و پیشرفت سلاح های آمریکایی باید شرکت میکردند.

چرا شهید چمران به لبنان مهاجرت کرد:

در سال 1350 موسی صدر، رهبر شیعیان لبنان، در سفری به تهران با مهدی بازرگان ملاقات کرده و خبر از تشکیل یک مدرسه در شهر صور را میدهد و از ایشان میخواهد که مهندسی مجرب را برای اداره مدرسه معرفی نماید، بازرگان نیز چمران را پیشنهاد میدهد، پس از تماس صدر با چمران اوضاع مورد قبول وی واقع میشود و دوباره تصمیم میگیرد که همه چیز را رها کرده و به لبنان سفر کند.

محمد نصرالله عضو هیئت رئیسه جنبش درباره حضور چمران در لبنان میگوید: چمران طبق خواسته موسی صدر از مصر به همراه خانواده خود به لبنان آمد اما به دلیل عدم وجود مدرسه برای آنان چمران تصمیم گرفت که از همسرش جدا شود و خانواده خود را راهی آمریکا کند و خود با خانواده فقرا زندگی کند، خودش میگفت من خاک کفش های فقرا هستم. موسی صدر وصیت کرد که حرف های مصطفی چمران اجرا شود.

بازگشت شهید چمران به ایران

با پیروزی انقلاب در سال 1357 در 30ام بهمن چمران همراه با یک گروه 92 نفره از لبنان به ایران آمد و با آنکه قصد ماندن در ایران را نداشت، به توصیه امام سید روح الله خمینی در وطنش ماندگار شد. در اوایل پیروزی انقلاب، به تربیت اولین گروه از پاسداران انقلاب اسلامی در سعد آباد پرداخت. در ناآرامی های کردستان در گردنه قلعه حصار، بین راه ارومیه و سرو، به دست شورشیان افتاده بود و نیرو های ژاندارمری و داوطلب محلی پس از دادن تلفات زیاد عقب نشینی کرده بودند، چمران به همراه فلاحی، فرمانده نیروی زمینی ارتش، در حالی که آر پی جی به دست گرفته بود راه را برای عبور تانک ها باز می نمود و گردنه را پاکسازی می نمود.

اوج شهرت چمران در واقعه خونین پاوه بود. شهر پاوه به دست شورشیان افتاده بود و تنها خانه پاسداران و پاسگاه ژاندارمری مقاومت میکردند.

پس از حوادث کردستان چمران به تهران احضار شد و از سوی امام خمینی به سمت وزارت دفاع منصوب شد.

فعالیت دکتر چمران در طول دفاع مقدس چطور بود:

با آغاز جنگ ایران و عراق به جبهه جنگ رفت .

از شاهکارهای دکتر چمران در جنگ خوزستان میتوان به احداث کانالی به طول 20 کیلومتر و به عرض 1 متر در مدت حدود یک ماه اشاره کرد، این کانال طوری ساخته شده بود که آب کارون را به طرف تانک های عراقی روانه میکرد و سدی بزرگ بود در مقابل پیشروی های آنها.

چگونه و چطور دکتر چمران شهید شد:

دکتر چمران در 31 خرداد سال 1360 که برای سرکشی به منطقه جنگی دهلاویه رفته بود، بر اثر اصابت شصت ترکش خمپاره دشمن از ناحیه سر زخمی میشود و در داخل آمبولانسی که راهی اهواز بود شهید میشود.